

บทที่ 1

พัฒนาการเมือง : ความเป็นมา วิธีการศึกษาและแนวการวิเคราะห์

หัวข้อเรื่อง

1. ความเป็นมาและวิธีการศึกษาการพัฒนาการเมือง
2. แนวการวิเคราะห์การพัฒนาการเมืองปัจจุบัน

แนวคิด

1. การพัฒนาการเมืองเป็นพัฒนาการทางวิชาการของการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ
2. นักวิชาการได้ให้ความสนใจศึกษาการพัฒนาการเมืองในประเทศด้อยพัฒนาอย่างจริงจังด้วยสาเหตุทางการเมือง
3. แนวการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการเมืองมีหลายแนวด้วยกัน ซึ่งแต่ละแนวก็มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาจบบทที่ 1 แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความเป็นมาและวิธีการศึกษาการพัฒนาการเมืองได้
2. อธิบายและสรุปแนวการวิเคราะห์แต่ละแนวได้

ความเป็นมาและวิธีการศึกษา

การศึกษาพัฒนาการเมืองนี้เพิ่งได้รับความสนใจอย่างจริงจังในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง จากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์การเมืองนั้นเราจะพบว่าการศึกษาพัฒนาการเมืองซึ่งเป็นพัฒนาการทางวิชาการของวิชาการเมืองเปรียบเทียบนั้นมีมาแต่สมัยกรีกแล้ว โดยที่อริสโตเติลเป็นปราชญ์คนแรกที่ทำให้ความสนใจศึกษาระบบการปกครองในลักษณะต่าง ๆ โดยพิจารณาปัจจัยแวดล้อมทางสังคมเป็นหลัก โดยที่เขาชี้ให้เห็นว่าระบบการปกครองที่ใช้ได้อย่างเหมาะสมในสังคมหนึ่ง อาจใช้ไม่ได้กับอีกสังคมหนึ่งก็ได้ แต่การปกครองที่ดีตามธรรมชาติของอริสโตเติลนั้นก็คือการปกครองโดยกฎหมายที่มีเหตุผล นอกจากนี้อริสโตเติลยังได้ตระหนักดีว่าเสถียรภาพทางการเมืองนั้นหาได้ขึ้นอยู่กับผู้นำไม่ หากแต่จะผูกพันอย่างใกล้ชิดกับสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในสังคม กล่าวคือระบบการเมืองที่จะมีเสถียรภาพมากที่สุดนั้นจะต้องเป็นระบบการเมืองของสังคมที่สมาชิกมีความเท่าเทียมกันในทางทรัพย์สิน หรือเป็นสังคมของชนชั้นกลางนั่นเอง เราจึงนับได้ว่าอริสโตเติลเป็นนักรัฐศาสตร์คนแรกที่ให้แนวทางในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบไว้ จนมีนักวิชาการหลายท่านได้ขนานนามเขาว่า “บิดาแห่งการเมืองเปรียบเทียบ”

ในยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่สองนั้น การศึกษาการเมืองเปรียบเทียบยังขาดหลักเกณฑ์และเป้าหมายที่แน่นอน ส่วนมากจะเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ ปรัชญา และกฎหมาย โดยพยายามเน้นรายละเอียดของระบบการเมืองใด ๆ ในวงจำกัด คือมุ่งที่จะศึกษาเฉพาะรัฐบาลของประเทศในยุโรปเสียเป็นส่วนใหญ่ และประเทศที่นำมาศึกษามีอยู่ไม่กี่ประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และรัสเซีย ซึ่งนักวิชาการจะเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับรัฐบาลทั้งสี่ประเทศแล้วจับมารวมไว้ในเล่มเดียวกันในเชิงให้ผู้อ่านเปรียบเทียบเอาเอง

ต่อมาก็มีการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบในลักษณะที่มองจากสถาบันทางการเมืองหลักที่เป็นทางการอื่น ๆ ด้วย เช่น ศึกษารัฐธรรมนูญ คณะรัฐบาล รัฐสภา ศาล และระบบราชการ ในการศึกษาสถาบันที่เป็นทางการเหล่านี้มักจะเป็นการศึกษาตัวบทกฎหมายซึ่งเป็นแม่บทของแบบแผนปฏิบัติมากกว่าที่จะศึกษาพฤติกรรมจริง ๆ ของสถาบันนั้น ๆ

นอกจากนี้การศึกษาการเมืองเปรียบเทียบแบบเดิมนั้นก็ไม่ค่อยให้ความสนใจในวิธีการศึกษา ทั้งการศึกษาสถาบันทางการเมืองโดยพิจารณาจากตัวบทกฎหมายก็ไม่จำเป็นต้องใช้เทคนิคอะไรมาก

สังเกตได้ว่าการศึกษาแบบเดิมนั้นนักวิชาการตะวันตกมักจะไม่ให้ความสำคัญกับประเทศด้อยพัฒนาในเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกาเลย พวกนี้จะถือว่าโครงสร้างทางการเมืองของอเมริกา และอังกฤษเป็นแม่แบบของระบบการเมืองทั้งหลาย และยังเชื่อกันว่าวิวัฒนาการของระบบการเมืองทั้งโลกจะมุ่งไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ระบบการเมืองอื่น ๆ จึงถูกพวกนี้ดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นระบบการเมือง “นอกคอก” การศึกษาระบบการเมืองของประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายจึงต้องตกเป็นภาระของนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี มิซชันนารี นักการทูต และนักแสวงหาโชคลาภไป

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มีการตื่นตัวมุ่งที่จะให้มีวิธีการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น จึงมีบทความโจมตีวิธีการศึกษาแบบเดิม มุ่งที่จะให้นั้นศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองเป็นหลัก ซึ่งความจริงแล้วก็มีต้นตอของปฏิกริยาที่มีต่อการศึกษาแบบเดิมมาตั้งแต่ทศวรรษ 1920 แล้ว นักรัฐศาสตร์เหล่านี้ เช่น Charles Merriam และ Harold Lasswell ได้เรียกร้องให้มีการศึกษาพฤติกรรมการเมืองในแง่ของอำนาจ

ต่อมาในราวทศวรรษ 1950 แวดวงนักวิชาการสหรัฐเริ่มให้ความสนใจในประเทศด้อยพัฒนา รวมทั้งประเทศที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ Almond และ Powell ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ถึงสาเหตุ 3 ประการ¹

1. มีประเทศเกิดใหม่ขึ้นมากมายในประเทศเอเชีย แอฟริกา และตะวันออกกลาง ซึ่งมีลักษณะทางการเมือง วัฒนธรรม และสถาบันทางสังคมที่แตกต่างกันไป และที่สำคัญคือประเทศเหล่านี้ได้รับเอกราช มีสิทธิโดยชอบธรรมในการกำหนดนโยบายของตนเองอย่างอิสระ ทั้งยังได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ ในฐานะที่เท่าเทียมกับชาติมหาอำนาจอื่น ๆ โดยมีสิทธิมีเสียงเท่ากัน จึงเป็นผลให้อำนาจการต่อรองทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจกระทบกระเทือนไปด้วย

2. อิทธิพลของประเทศยุโรปลดลงไป มหาอำนาจอื่น ๆ ก็พยายามเข้าไปแสวงหาอิทธิพลในประเทศที่เคยตกอยู่ภายใต้อิทธิพล หรือเคยเป็นอาณานิคมของประเทศในยุโรปมากขึ้น จากประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสำหรับป้อนโรงงานอุตสาหกรรมได้ดี ทั้งยังเป็นแหล่งระบายสินค้า หรือตลาดขนาดใหญ่ เพราะประชาชนเหล่านั้นมีความต้องการสินค้าอุตสาหกรรมสูง ชาติมหาอำนาจเหล่านี้จึงพยายามให้ทุนอุดหนุนแก่นักวิชาการเพื่อค้นคว้า และทำความเข้าใจกับโครงสร้างทางการเมืองในประเทศเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น

3. ลัทธิคอมมิวนิสต์กลับกลายมาเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองทั้งสองทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ต่างฝ่ายต่างก็พยายามแบ่งความสนใจไปยังประเทศเกิดใหม่ในเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งหวังใว้ว่าประเทศเกิดใหม่จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของโซเวียตอันจะเป็นผลเสียต่อแต่ัมคู่ทางการเมืองระหว่างประเทศของฝ่ายค่ายเสรี จึงได้สนับสนุนให้นักวิชาการทางรัฐศาสตร์เข้าไปศึกษาค้นคว้าแนวทางในการพัฒนาประเทศเหล่านั้นมากขึ้น โดยเน้นที่การพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นเกณฑ์

จากสาเหตุเหล่านี้จึงทำให้นักรัฐศาสตร์เริ่มค้นคว้าศึกษาการพัฒนาการเมืองอย่างจริงจัง และเป็นระบบยิ่งขึ้น ศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเมือง เช่น ความเป็นทันสมัย การพัฒนา การปฏิวัติ การปฏิรูปได้ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปในข้อเขียนเกือบทุกเรื่อง

ในต้นทศวรรษ 1960 (ค.ศ. 1962) ผลจากการใช้วิธีการศึกษาใหม่ ๆ นำมาซึ่งการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ในทางการเมือง จึงเป็นเหตุให้สมาคมรัฐศาสตร์แห่งอเมริกาได้ลงมติเห็นพ้องกันให้การเมืองเปรียบเทียบเป็นแขนงวิชาหนึ่งของวิชารัฐศาสตร์ ต่อมาในปี 1968 วารสาร “การเมืองเปรียบเทียบ” เล่มแรกได้ถือกำเนิด และได้กล่าวถึงสาขาการเมืองการปกครองเปรียบเทียบว่าเป็นเสมือน “วัฒนธรรมที่กำลังตั้งเหมือนพลุดอก”²

ในช่วงนี้เองที่นักวิชาการหลายท่านได้ถือกำเนิด เช่น Samuel P. Huntington, Gabriel Almond, Fred W. Riggs, David E. Apter, Lucian W. Pye, Danwart A. Rustow และ Leonard Binder ซึ่งพวกนี้มีส่วนช่วยในการผลักดันให้มีการค้นคว้าปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย เพื่อที่จะเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ของสังคมอันเกิดขึ้นจากผลของความเป็นทันสมัยของบ้านเมือง เช่น ช่องว่างทางสังคม ความตึงเครียดของสังคม ความขัดแย้ง ความไม่สมหวัง เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในแทบทุกสังคม จึงเป็นเหตุให้ประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาพัฒนาการเมืองกลายเป็นเรื่องสากลไป

แนวการวิเคราะห์พัฒนาการเมืองปัจจุบัน

ในช่วงหลังปี 1950 เป็นต้นมา นักวิชาการได้นำเอาแนวการวิเคราะห์หลายแนวด้วยกันมาศึกษาการพัฒนาการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในที่นี้เราอาจจะสรุปได้เป็น 5 วิธีด้วยกันคือ

ก. การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

การวิเคราะห์แบบนี้เป็นผลของความพยายามของนักสังคมศาสตร์ที่ต้องการสร้างความ เป็นวิทยาศาสตร์ให้กับปรากฏการณ์ทางสังคมโดยมองว่าระบบสังคมมีลักษณะหลายประการ

ที่เหมือนกับระบบชีววิทยา คือ มีการนำเข้า (Input) และมีการผลิตออกมา (Output) ภายในระบบเองจะประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ที่ทำงานอย่างต่อเนื่องและเกี่ยวพันกันเพื่อความอยู่รอด ระบบสังคมการเมืองก็เช่นเดียวกับระบบร่างกายคือ จะถูกรบกวนจากสิ่งต่าง ๆ ภายนอกซึ่งอาจเป็นผลให้ระบบเสียดุลยภาพได้ ฉะนั้นระบบเองจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาในลักษณะของพลวัต (Dynamic) ถ้าระบบไม่สามารถปรับตัวได้ ระบบก็จะสลายไปเช่นเดียวกับเมื่อร่างกายไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานสู้กับโรคร้ายได้ ร่างกายก็ต้องตายไป

องค์ประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์ระบบ³

ก่อนที่เราจะศึกษาในรายละเอียดถึงแนวการวิเคราะห์ระบบ เราจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับความหมายและแนวความคิดขององค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของระบบการเมืองเสียก่อนดังต่อไปนี้

1. ระบบการเมือง คือระบบของการใช้อำนาจในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม และระบบการเมืองนี้จะประกอบด้วยหน่วยใหญ่ ๆ 3 หน่วย คือ

1.1 เจ้าหน้าที่ทางการเมือง (Political Authorities) หมายถึงรัฐบาล และหน่วยงานราชการทั้งหลาย

1.2 ระบอบการเมือง (Political Regime) หมายถึงรูปแบบและอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครอง เช่น ประชาธิปไตย เผด็จการ รัฐบาลทหาร (อำนาจนิยม) เป็นต้น

1.3 ประชาคมทางการเมือง (Political Community) หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มาอาศัยรวมกันอยู่ในอาณาเขตใด ๆ และมีความรู้สึกจงรักภักดีต่อหน่วยทางการเมืองเดียวกัน เช่น การที่คนต่างเชื้อชาติ ศาสนากันมาตั้งรกรากในประเทศไทย และต่างก็มีความผูกพัน ความจงรักภักดีโดยเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไทย รักชาติไทย เป็นต้น

2. Input หรือส่วนที่เข้าสู่ระบบ ในที่นี้หมายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลหรือวัตถุดิบเพื่อก่อให้เกิดการพิจารณากลับกรอง และตัดสินใจออกเป็นนโยบาย ซึ่งปัจจัยนำเข้านี้อาจแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.1 การเรียกร้อง (Demand) อาจจะเป็นการเรียกร้องเพื่อสนองตอบต่อความต้องการทางรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ การเรียกร้องนี้อาจจะมีผล หรือไม่มีผลต่อทางการเมืองก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของการเรียกร้องเอง เช่น ถ้าคน ๆ เดียวเรียกร้องให้รัฐบาลประกันราคาถั่ววงอก รัฐบาลอาจไม่รับฟัง หรือรับฟังแต่ไม่สนองตอบ แต่ถ้าคนจำนวนมากเรียกร้องในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น เดินขบวน โจมตีทางหนังสือพิมพ์ เพื่อให้รัฐบาลลดราคาค่า

โดยสารรถประจำทาง ผลทางการเมืองก็จะเกิดขึ้น กล่าวคือ รัฐบาลจะรับฟังโดยใช้เป็นวัตถุดิบ ประการสำคัญและดำเนินการต่อไปได้

2.2 การสนับสนุน (Support) หมายถึงการที่สมาชิกของสังคมนำเมืองให้การสนับสนุนระบบ ตลอดจนการดำเนินการของระบบการเมือง ซึ่งการให้การสนับสนุนนี้อาจจะอยู่ในรูปของการแสดงออกให้เห็นได้อย่างกระจ่างแจ้ง เช่น การไปลงคะแนนเสียง การเสียภาษี หรืออาจอยู่ในรูปของนามธรรม เช่น มีความเชื่อมั่นในระบอบการปกครองของตน เป็นต้น การสนับสนุนนี้เราสามารถแยกศึกษาได้เป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

2.2.1 การสนับสนุนประชาคมทางการเมือง คือ สมาชิกต่างก็รู้สึกผูกพัน และจงรักภักดีต่อประชาคมทางการเมืองเดียวกัน ไม่มีการแตกแยก หรือต้องการแบ่งแยกดินแดน หรือแยกตนเป็นอิสระเกิดขึ้น

2.2.2 การสนับสนุนระบอบการเมือง ซึ่งความชอบธรรมของระบอบการเมืองนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของระบอบเองในการที่จะทำให้สมาชิกยอมรับ เช่น ระบอบประชาธิปไตยมีความชอบธรรมในแง่ที่สมาชิกของสังคมต่างก็ยอมรับในกติกา ผู้ที่จะขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองแบบนี้ได้จะต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งในการให้ได้มาซึ่งผู้ที่มีความสามารถอันเป็นที่ยอมรับกัน

2.2.3 การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ทางการเมือง หมายถึงการสนับสนุนบุคคลที่เข้าไปทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง สมาชิกของสังคมจะให้การสนับสนุนรัฐบาลที่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้เท่านั้น แม้ว่ารัฐบาลนั้นจะได้รับการเลือกตั้งมาจากพวกเขาเองก็ตาม ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าความชอบธรรม หรือระดับของการยอมรับที่ประชาชนมีต่อรัฐบาลนั้น อาจสูงขึ้น หรือต่ำลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพหรือความสามารถในการแก้ปัญหาของรัฐบาลนั่นเอง

จากลักษณะของการสนับสนุนทั้ง 3 ส่วนนี้ เราจะพบว่าประชาชนที่ไม่สนับสนุนประชาคมทางการเมืองแล้ว จะไม่สนับสนุนระบอบการเมืองและเจ้าหน้าที่ทางการเมืองของสังคมนั้น ๆ ด้วย กล่าวคือ พวกเขาขบถแบ่งแยกดินแดนย่อมไม่ให้การส่งเสริมระบอบการเมือง ปกครอง ตลอดจนรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ และประชาชนที่ไม่สนับสนุนระบอบการเมืองก็ย่อมไม่สนับสนุนรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน นั่นคือพวกที่ไม่เห็นด้วยกับเผด็จการ อำนาจนิยมก็ย่อมไม่ให้การสนับสนุนรัฐบาลทหารด้วย แต่รัฐบาลทหารเองก็อาจสร้างการยอมรับขึ้นมาได้เหมือนกันโดยการพิสูจน์ให้เห็นว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาของชาติและประชาชนให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

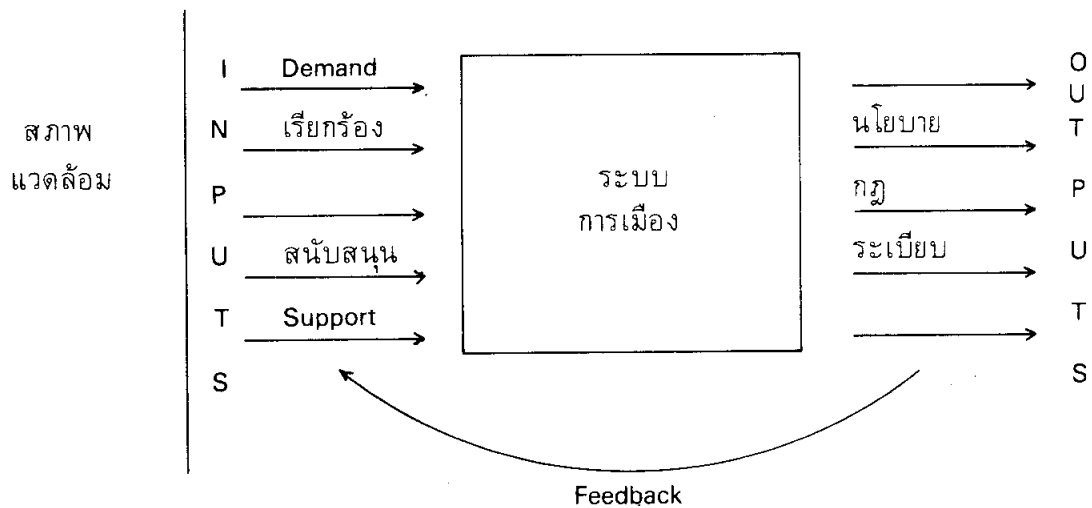
3. **Output** หรือผลผลิตของระบบการเมือง Output ของระบบการเมืองในที่นี้หมายถึง นโยบาย คำสั่ง ระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ซึ่งสาเหตุของการเกิด Output อาจสรุปได้ 2 ประการคือ

3.1 เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกระบบการเมือง เช่น มีภาวะเงินเฟ้อ อัตราการว่างงานสูง เศรษฐกิจตกต่ำ เหล่านี้จะมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนจะเพิ่ม Demand ต่อระบบมากขึ้น กรรมการเรียกร้องให้รัฐบาลกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มมากขึ้น ชาวไร่ชาวนาเรียกร้องให้ประกันราคาพืชผล เป็นต้น เมื่อ Demand เพิ่มจะเป็นผลให้เกิดความตึงเครียดต่อระบบมากขึ้น ซึ่งระบบจำต้องแก้ไขเพื่อลดความตึงเครียดเหล่านี้โดยการออก Output หรือนโยบาย หรือกฎระเบียบใด ๆ เช่น กฎหมายกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำเพิ่มจากวันละ 54 บาทเป็นวันละ 60 บาท ตามที่กรรมการเรียกร้อง หรือตราพระราชบัญญัติประกันราคาข้าวเกี่ยวและ 6 พันบาท เป็นต้น ทั้งนี้ Output ที่ออกมาเพื่อลด Demand และเพิ่ม Support ให้มากขึ้น เพื่อความอยู่รอดของระบบการเมืองนั้น ๆ นั้นเอง

3.2 เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในระบบการเมืองเอง ซึ่ง Output ประเภทนี้จะมีผลต่อทั้งระบบการเมืองและสิ่งแวดล้อมของระบบด้วย เช่น สมาชิกรัฐสภาลงคะแนนเสียงกันและมีมติโดยเสียงเอกฉันท์ให้แก้ไขรัฐธรรมนูญโดยให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน หรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ขึ้นค่าน้ำประปา ไฟฟ้า และค่าโดยสารรถประจำทาง เป็นต้น

สังเกตได้ว่า Output เหล่านี้เป็นผลมาจาก Demand ของผู้นำทางการเมือง ซึ่งอยู่ภายในระบบการเมืองเอง หรือหวังจะให้เกิดประสิทธิภาพในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าให้กับสังคม Output ในลักษณะนี้จะเสี่ยงต่อการทำทลายจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งอาจจะรวมตัวกัน Demand ให้ระบบการเมืองเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุง Output หรือนำเอา Output ดังกล่าวไปพิจารณาใหม่เพื่อลดความเดือดร้อนของพวกเขาได้

กระบวนการทำงานของระบบการเมืองนี้เราอาจจะเขียนเป็นภาพอย่างง่าย ๆ ได้ดังต่อไปนี้⁴

4. **Feedback** หรือ กระบวนการส่งข่าวสารกลับสู่ระบบการเมืองว่า Output หรือนโยบายใด ๆ ที่ออกไปมีผลตามมาเป็นอย่างไรบ้าง เช่น สภาพเงินเฟ้อลดลงหรือไม่อย่างไร การประกาศขึ้นค่าน้ำประปาได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบ้างมากน้อยขนาดใด ซึ่งข่าวสารจำพวกนี้มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของระบบการเมืองเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งระบบจำเป็นต้องนำมาพิจารณาเป็นการประเมินผลของ Output และความสามารถในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนจนการยอมรับ หรือ Support ที่ประชาชนมีต่อระบบการเมืองด้วย ถ้าระบบพบว่า Output ที่ออกไปไม่สามารถสนองต่อความต้องการหรือต่อ Demand ของคนกลุ่มใหญ่ได้ ระบบจำเป็นต้องแก้ไขให้ทันเวลาที่เพื่อรักษาระดับของ Support ไว้ไม่ให้ตกต่ำจนทำให้เกิดสภาพของการไร้เสถียรภาพทางการเมืองขึ้นมาได้

สรุป

การวิเคราะห์ระบบนี้เป็นแนวการศึกษาวิเคราะห์การเมืองแบบกว้าง ๆ ทำให้เราสามารถมองเห็นสภาพโครงสร้าง ตลอดจนจนการดำเนินงานพื้น ๆ ของระบบการเมือง การเคลื่อนไหวปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของระบบ และสามารถใช้นโยบายเหตุการณ์ทางการเมืองได้โดยไม่ยากลำบากนัก กล่าวคือ ศึกษา Input และ Output ก็แทบจะเพียงพอแล้ว

ในขณะเดียวกันการวิเคราะห์ระบบนี้ก็ถูกโจมตีมากเหมือนกันว่าเป็นการวิเคราะห์เชิงอนุรักษ์ กล่าวคือมุ่งที่จะพิจารณาถึงความอยู่รอดของระบบเพียงอย่างเดียวไม่ให้รายละเอียดหรือขั้นตอนในการตัดสินใจของระบบเอง ไม่ให้ความสำคัญกับค่านิยมตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละสังคม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ซึ่งต่อ

มา Gabriel A. Almond และ G.B.Powell, Jr. ได้พยายามปิดช่องว่างเหล่านี้พัฒนาแนวการวิเคราะห์ระบบให้ก้าวไป เพื่อให้ครอบคลุมเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมากและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แนวการวิเคราะห์ของ Almond และ Powell เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional Analysis) หรือบางที่เรียกกันว่าวิเคราะห์โครงสร้างหน้าที่ (Structural-Functional Analysis)

ข. แนวการวิเคราะห์หน้าที่ (Functional Analysis)⁵

การวิเคราะห์หน้าที่ของระบบการเมืองนี้เป็นวิธีการศึกษาโดยอาศัยกิจกรรมหรือหน้าที่ของระบบเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ Almond และ Powell ได้สรุปว่า ในระบบการเมืองแต่ละระบบจะประกอบด้วย

1. โครงสร้างทางการเมือง (Political Structure) ซึ่งหมายถึงแบบแผนของกิจกรรมที่ทำกันสม่ำเสมอ ผู้ที่กระทำกิจกรรมจะมีบทบาทต่าง ๆ แตกต่างกันไปเมื่อรวมบทบาทของกิจกรรมเหล่านี้เข้าจะได้เป็นโครงสร้างนั้น ๆ เช่น โครงสร้างของรัฐสภา ประกอบด้วยประธานสภา รองประธาน เลขานุการ สมาชิก แต่ละคนต่างก็มีบทบาทแตกต่างกันไป ซึ่งเมื่อเรารวมเอาบทบาทของส่วนประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกัน เราก็จะได้โครงสร้างของรัฐสภานั้นเอง

2. หน้าที่ (Functions) ซึ่งทุกระบบจะทำหน้าที่เหมือน ๆ กัน แม้ว่าโครงสร้างทางการเมืองของแต่ละระบบอาจจะไม่เหมือนกันก็ตาม โครงสร้างทางการเมืองแต่ละอย่างในระบบจะทำหน้าที่หลายประการ กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็ระบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการเบ็ดเสร็จ ระบบการเมืองจะต้องทำหน้าที่ออกกฎหมาย หรือสร้าง output เพื่อโต้ตอบต่อ Demand ที่เกิดขึ้น แม้โครงสร้างทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยจะแตกต่างไปจากในสังคมเผด็จการเบ็ดเสร็จ (เช่น สังคมประชาธิปไตยยินยอมให้มีกลุ่มการเมือง พรรคการเมืองเกิดขึ้นได้อย่างเป็นอิสระ แต่ในสังคมเผด็จการเบ็ดเสร็จอาจยินยอมให้มีองค์กรทางการเมืองขึ้นได้ แต่ต้องตกอยู่ภายใต้อาณัติ หรืออยู่ในการควบคุมจากส่วนกลางหรือผู้มีอำนาจ) นอกจากนี้องค์กรทางการเมือง เช่น พรรคการเมืองจะทำหน้าที่หลายประการในขณะเดียวกัน เช่น ส่งคนสมัครเข้ารับ การเลือกตั้งเพื่อหวังที่จะนำนโยบายของพรรคไปปฏิบัติในฐานะที่เป็นรัฐบาลถ้าพรรคคนได้เสียงข้างมากในสภา และพรรคยังทำหน้าที่ให้การศึกษาทางการเมืองกับประชาชน ให้ข้อเท็จจริง ข่าวสาร ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินงานของรัฐบาล เป็นต้น

สรุปได้ว่า การที่ระบบการเมืองใด ๆ อันประกอบไปด้วยโครงสร้างต่าง ๆ ซึ่งถ้าโครงสร้างเหล่านั้นทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ระบบการเมืองนั้นอยู่รอดต่อไปได้ หน้าที่ที่สำคัญยิ่งของระบบการเมืองจะต้องกระทำนี้ Robert Holt สรุปไว้เป็น 4 ประการ⁶

1. ดำรงไว้ซึ่งแบบแผนเดิมของระบบ (Pattern Maintenance) ซึ่งอาจจะกระทำได้ด้วยที่

1.1 ค่านิยมหลัก ๆ ของระบบจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.2 มีกระบวนการควบคุมกำหนดโทษต่อการละเมิดค่านิยมที่กำหนด

1.3 มีกระบวนการในความพยายามที่จะป้องกันความตึงเครียดทางสังคม อันเกิดจากพัฒนาการของสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดค่านิยมหลักมากขึ้น

2. การทำให้บรรลุสู่เป้าหมาย (Goal Attainment) เป้าหมายที่สำคัญของระบบก็คือการที่ระบบสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง

3. การปรับตัวเอง (Adaptation) ในการที่ระบบสามารถดำรงอยู่ได้นั้นระบบจะต้องปรับปรุงหน้าที่ ตลอดจนโครงสร้างต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมมาก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่เข้าสู่ระบบได้

4. บูรณภาพ (Integration) เมื่อสังคมพัฒนาการก้าวหน้าไปจะมีผลให้โครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ในระบบขยายตัวเพิ่มความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามไปด้วย การสนองตอบจากระบบบางครั้งอาจนำความไม่พอใจมาสู่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใด ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบซึ่งจะเป็นผลให้ระบบขาดบูรณภาพได้ หน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของระบบจึงต้องสร้างบูรณภาพให้เกิดขึ้นและลดความตึงเครียดในระบบให้ได้

ส่วน Almond กับ Powell ได้แบ่งหน้าที่หรือกิจกรรมของโครงสร้างของระบบการวิเคราะห์ความอยู่รอดของระบบเองออกได้เป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้⁷

1. หน้าที่ทั่ว ๆ ไปของระบบในการโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งอาจจัดได้ว่าเป็น “ความสามารถ” (Capability) ของระบบ และความสามารถของระบบนี้เราสามารถที่จะวิเคราะห์ได้จากรูปแบบต่าง ๆ ของ Inputs และ Outputs ของระบบเอง ลักษณะของหน้าที่ของระบบในแง่ของความสามารถได้แก่

1.1 การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม (Regulation) อาจอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ และอาจจะกระทบต่อพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของบุคคลในแง่ต่าง ๆ กัน ในการดูแลลักษณะการดำเนินการควบคุมพฤติกรรมนี้เราจะต้องพิจารณาว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดที่สมควรจะต้องถูกควบคุมควรจะควบคุมในด้านใด และควรจะดำเนินการบ่อยหรือมากน้อยขนาดใด เช่น ในระบบการเมืองของสหรัฐมีการกำหนดกฎเกณฑ์วิถีชีวิตในทางเศรษฐกิจหลายอย่าง มีการปกป้องผู้บริโภคโดยออกกฎหมายป้องกันการผูกขาด ปกป้องนักธุรกิจให้รอดพ้นจากการล่อลวง เป็นต้น ส่วนในทางสังคมรัฐบาลอาจเข้าไปควบคุมในหลายเรื่อง เช่นการจรรยา

ปกป้องทรัพย์สิน สรุปว่าเรื่องใด ๆ ที่กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องสาธารณะ เรื่องนั้นจะมีรัฐบาลเข้าเกี่ยวข้องอยู่ด้วย

1.2 การดึงทรัพยากรและสรรพกำลังมาใช้ (Extraction) หมายถึงความสามารถของรัฐบาลในการนำเอาทรัพยากรวัตถุดิบ และมนุษย์มาใช้เพื่อให้เป้าหมายต่าง ๆ ของสังคม ลุล่วงไปด้วยดี ความสามารถของระบบในแง่นี้อาจดูได้จากจำนวนทรัพยากรที่รัฐบาลได้รับในระดับต่าง ๆ ของสังคม ความเต็มใจของราษฎรที่จะหยิบบริษณาทหารเหล่านั้นให้กับรัฐบาล ได้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน บุคคลกลุ่มใดเป็นผู้หยิบบริษณาให้

1.3 การจัดสรรทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม (Distribution) หมายถึงความสามารถของระบบในการแจกแจงสินค้า บริการ ชื่อเสียง ฐานะ และโอกาสต่าง ๆ ให้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ในการวัดความสามารถของระบบในแง่นี้อาจกระทำได้โดยพิจารณา ปริมาณและความสำคัญของสิ่งที่นำไปแจกจ่าย แจกจ่ายอะไรและให้แก่กลุ่มใด เช่น รัฐบาลจัดงบประมาณเพื่อสนองความต้องการในแง่วัฒนธรรมต่อบุคคลในสังคม เช่น เพิ่มสวัสดิการ โครงการเงินผัน หรือการสร้างงานในชนบท โครงการสาธารณสุขเพื่อคนจน เป็นต้น กลุ่มที่ได้ประโยชน์จากการแจกแจงทรัพยากรเหล่านี้ อาจเป็นกลุ่มคนหลายอาชีพ หลายกลุ่ม เช่น ชาวไร่ชาวนา กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา กลุ่มทหาร กลุ่มข้าราชการพลเรือน ฯลฯ ระบบการเมืองที่มีความสามารถในการแจกแจงทรัพยากรได้มาก ก็คือระบบที่จัดงบประมาณใช้จ่ายมากและบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ได้ประโยชน์มีเพิ่มมากขึ้นทั้งในแง่ของกลุ่มและจำนวนนั่นเอง

ถ้าพิจารณาจากความสามารถของระบบโดยมองจากหน้าที่โดยทั่ว ๆ ไป 3 ประการข้างต้น เราจะพบว่าบางระบบทำหน้าที่หลักทางด้านควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกและดึงทรัพยากรมาใช้เพื่อให้เป้าหมายของระบบบรรลุผล เช่น ระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จจะไม่ยินยอมให้มีการเรียกร้องเกิดขึ้นภายในสังคม และไม่แยแสต่อข้อเรียกร้องที่มาจากสภาพแวดล้อมภายนอก ในขณะที่เดียวกันระบบนี้จะกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของบรรดาสมาชิก รวมทั้งพยายามที่จะดึงเอาทรัพยากรจากสมาชิกให้มากที่สุด ซึ่งคอมมิวนิสต์มีความสามารถในการแจกแจง (Distributive Capability) ส่วนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและความสามารถในการดึงทรัพยากรมาใช้จะอยู่ในระดับที่ไล่เรียงกัน

2. หน้าที่ของระบบในการเปลี่ยน Inputs ให้เป็น Outputs หรือเรียกว่า Conversion Processes ซึ่งหมายถึงการที่ระบบแปลง Demands และ Supports ให้อยู่ในรูปของกฎหรือนโยบายอันจะนำไปปฏิบัติสืบต่อไป Conversion Processes ของระบบการเมืองใด ๆ อาจนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับของอีกระบบการเมืองหนึ่งได้โดยพิจารณาจากหน้าที่ของกระบวนการนี้ซึ่งเราอาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

2.1 การแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ (Interest Articulation) หมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมเรียกร้องต่อระบบการเมืองเพื่อให้ดำเนินการใด ๆ ในแนวทางที่ตนเองปรารถนา วิธีการเรียกร้องนี้อาจจะกระทำได้หลายวิธี เช่น การเดินขบวน การออกแถลงการณ์ผ่านสื่อมวลชน และการดำเนินการผ่านผู้แทนราษฎร เป็นต้น และฐานของการเรียกร้องอาจอยู่ในหลายรูปแบบเช่นกัน เช่น สหภาพแรงงาน กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง สหกรณ์ ชมรมต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 การรวบรวมผลประโยชน์ (Interest Aggregation) หมายถึงการเปลี่ยน Demands หลายหลากที่เกิดจากกลุ่มต่าง ๆ ให้อยู่ในรูปของร่างนโยบายจำนวนหนึ่งที่กระจัดวัด เช่น พรรคการเมืองจะรับข้อเรียกร้องจากสหภาพแรงงาน กลุ่มผลประโยชน์ สหกรณ์ ชมรมอาชีพแล้วนำมาต่อรอง ประนีประนอมกันในระหว่างผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันอยู่ และออกมาในรูปของร่างนโยบายเพื่อเสนอต่อรัฐบาลให้พิจารณาต่อไป

2.3 การสร้างกฎ กำหนดนโยบาย (Policy Making) หมายถึง การตัดสินใจใด ๆ อาจอยู่ในรูปของกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรือพระราชกฤษฎีกา โครงสร้างของระบบการเมืองที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมายนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น สังคมแบบดั้งเดิม โครงสร้างที่ทำหน้าที่นี้ยังไม่ได้แบ่งออกมาให้เห็นชัดแต่ยังคงรวมอยู่กับโครงสร้างอื่น ๆ เช่น ผู้นำหรือหัวหน้าเผ่าสามารถออกกฎหมายใด ๆ ได้รวมทั้งทำหน้าที่อื่น ๆ ในสังคมด้วย ส่วนในสังคมสมัยใหม่นั้นโครงสร้างในการกำหนดกฎหมายและนโยบายแยกออกมาให้เห็นได้ชัดเจน มีกระบวนการในการนี้ที่เป็นผลมากกว่าสังคมดั้งเดิมและโครงสร้าง ตลอดจนกระบวนการต่างก็เป็นที่ยอมรับในความชอบธรรมของประชาชนในสังคมอีกด้วย

2.4 การนำนโยบายมาปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย (Policy Application and Rule Enforcement) หมายถึงกระบวนการที่ระบบการเมืองนำเอา Outputs ไปควบคุมพฤติกรรมของบรรดาสมาชิก (Regulation) ดึงทรัพยากรมาใช้ (Extraction) หรือเพื่อจัดสรรทรัพยากร (Distribution) ใด ๆ เพื่อสนองตอบต่อ Demands ที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองนั้น ๆ ในสังคมดั้งเดิมที่โครงสร้างของระบบยังไม่ซับซ้อน ผู้นำอาจดำเนินการด้วยตนเอง ผู้นำในสังคมที่ทันสมัยมีโครงสร้างที่ซับซ้อนมากขึ้น การนำนโยบายมาปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายอาจจะกระทำได้โดยผ่านระบบราชการ ซึ่งในแต่ละสังคมลักษณะของระบบราชการก็ย่อมที่จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปด้วย⁸

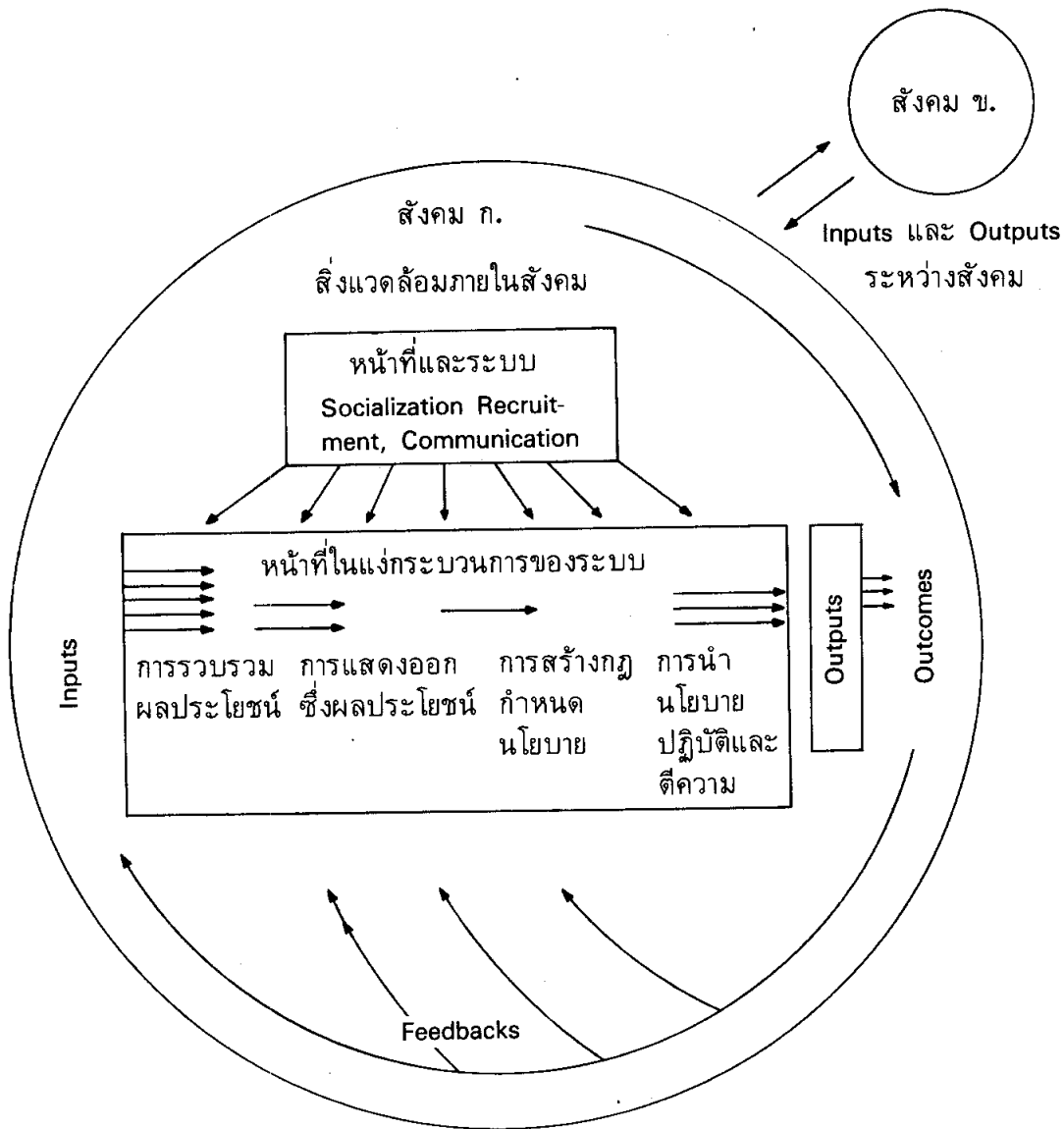
2.5 การปรับใช้และการตีความกฎและนโยบาย (Policy Adjudification) พฤติกรรมใด ๆ ของบรรดาสมาชิกของสังคมอาจเป็นที่โต้แย้ง หรืออาจจะละเมิดต่อกฎหมาย เช่น อาจมีการขัดแย้งกัน และเกิดขึ้นกันขึ้น ต่างฝ่ายต่างก็อ้างว่าตนเองถูก อีกฝ่ายผิดหรือละเมิดกฎจรรยา

หน้าที่ในการตีความจึงต้องขึ้นอยู่กับโครงสร้างที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง คือ ศาล ในบางกรณีการพิจารณาตีความนี้อาจดำเนินการกันเองภายในระบบย่อยก็ได้ เช่น ข้าราชการในมหาวิทยาลัยกระทำผิดมหาวิทยาลัยออกคำสั่งให้ตั้งกรรมการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เสนอต่ออนุกรรมการข้าราชการในมหาวิทยาลัยนั้น ๆ เพื่อตัดสินความผิด เป็นต้น

3. หน้าที่ของระบบในการรักษาไว้และการปรับปรุงระบบเอง (System Maintenance and Adaptation Functions) ในโครงสร้างของระบบการเมืองสมัยใหม่ซึ่งมีลักษณะซับซ้อนสูงย่อมจะมีหน้าที่และบทบาทต่าง ๆ มากมาย เช่น นายกรัฐมนตรี ผู้นำสหภาพแรงงาน กรรมการทหาร ไปรษณีย์ ฯลฯ ผู้ที่จะเข้ามาสวมบทบาทและทำหน้าที่ในโครงสร้างที่เกิดขึ้นหรือขยายตัวออกอันเนื่องมาจากความเป็นทันสมัยจึงจำเป็นต้องสรรหาและให้การอบรมเพื่อให้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเพื่อเป้าหมายหลักคือการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบให้สามารถทำงานต่อไปอย่างต่อเนื่อง นั่นคือกระบวนการสรรหาและให้การอบรมเรียนรู้เป็นการเตรียมคนให้เข้าสู่การเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากระบบการเมืองจะต้องสรรหาและให้การอบรมเรียนรู้แก่สมาชิกเพื่อการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบเองแล้ว ระบบจะต้องมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพราะสมรรถภาพของระบบในการแก้ไข Demands และเพิ่มระดับของ Supports อยู่ที่การตัดสินใจที่ถูกต้อง การตัดสินใจของระบบนั้นจะต้องอาศัยข้อมูลจากข่าวสารที่หลั่งไหลจากสภาพแวดล้อมของระบบการเมืองเอง นอกจากนี้ระบบสื่อสารยังได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในรูปของ Feedback ซึ่งจะช่วยให้ระบบสามารถตรวจสอบปฏิบัติการที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจใด ๆ ด้วย เช่น รัฐบาลออกกฎหมายกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของกรรมกรวันละ 60 บาท ปฏิบัติการที่รัฐบาลจะได้รับจะอยู่ในรูปของข่าวสารว่ามีประชาชนสนับสนุนมากน้อยขนาดใด กลุ่มใดที่คัดค้านที่สนับสนุน เป็นต้น⁹

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับหน้าที่ ระบบอาจจะสรุปได้เป็นภาพดังต่อไปนี้¹⁰

ก. แนวการวิเคราะห์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach)

แนวการวิเคราะห์แบบนี้เป็นแบบ Systematic และ Empirical คือ มีลักษณะของความ เป็นระบบและศึกษาจากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง สิ่งที่นักวิเคราะห์เชิงพฤติกรรมต้องการตอบก็คือ อะไรเป็นระบบการเมืองที่ดีที่สุดสำหรับคนทุกคน ซึ่งในการนี้เราก็ต้องให้คำจำกัดความของ คำว่า ระบบการเมืองที่ดีเสียก่อน และก็เป็นที่ยอมรับกันในทุกสังคมแล้วว่า ระบบการเมืองที่ ดีก็คือระบบการเมืองที่สามารถสนองต่อความต้องการของสมาชิกของสังคมโดยทั่วไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในการที่เราจะทราบว่าจะประชาชนต้องการอะไร เราไม่สามารถที่จะ

ทราบได้จากการนั่งอยู่ในห้องปรับอากาศและจินตนาการเอาเอง แต่เราอาจทราบได้โดยวิธีการสังเกตและศึกษาจากข้อเท็จจริงจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม มิฉะนั้นนโยบายใด ๆ อาจออกมาเพื่อรับใช้หรือเป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่มในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนไป ฉะนั้นในการที่เราจะพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นระบบที่ดี สามารถดำรงอยู่ได้และสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ เราจึงต้องศึกษาว่าอะไรเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะช่วยให้เกิดเสถียรภาพ ซึ่งในการศึกษาเราจำเป็นต้องอาศัยวิธีการ Empirical นั้นเอง

บทบาทที่สำคัญของแนวการวิเคราะห์เชิงพฤติกรรม¹¹

1. ช่วยทำให้การศึกษารัฐศาสตร์มีขอบเขตที่เด่นชัด เนื่องจากการศึกษาโดยวิธีสำรวจข้อมูล เช่น ในการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่ง ก็จะต้องมีการหาานิยามของคำว่า อะไรคือการเมือง อะไรไม่ใช่ อะไรคือการเมืองตั้ง อะไรไม่ใช่ ข้อมูลต่าง ๆ ถ้าเกี่ยวข้องกับเรื่องใด ๆ ที่ให้นิยามไว้ก็จะนำมาใช้ ส่วนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องก็จะละเลยเสีย เป็นต้น

2. นอกจากจะนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อการวิเคราะห์ปัญหาแล้ว นักพฤติกรรมศาสตร์จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละชนิดเสียก่อนว่าจะสามารถนำมาใช้ได้เพียงใด ข้อมูลบางชนิดอาจเป็นที่ยอมรับในนักวิชาการบางกลุ่มเท่านั้น เช่น ในเรื่องอำนาจ แม้นักวิชาการจะตกลงกันได้ในส่วนใหญ่ในความหมาย แต่ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับตัวอำนาจเอง เช่น องค์ประกอบของอำนาจ มาตรการในการวัดอำนาจ ต่างก็ยังไม่สามารถเห็นพ้องต้องกันได้

ส่วนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประชาธิปไตยเองซึ่งแต่ละประเทศต่างก็อ้างว่าเป็นอุดมการณ์แห่งชาติ เป็นสิ่งที่มวลมนุษย์ใฝ่ฝันและแสวงหาให้ได้มา แต่นิยม องค์ประกอบและตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นมาตรการในการวัดก็ยังไม่เป็นที่ยุติกัน ฝ่ายประเทศในค่ายเสรีก็อ้างว่าเป็นประชาธิปไตย และฝ่ายประเทศในค่ายสังคมนิยมก็อ้างในความเป็นประชาธิปไตยเช่นกัน

ความสับสนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องยังรวมถึงตัวแปรทางสังคมบางตัวแปร เช่น การศึกษา ซึ่งมีการค้นพบจากการวิจัยเชิงพฤติกรรมว่า สังคมที่มีระดับของการศึกษาสูงจะมีระบอบประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพกว่าสังคมที่มีระดับของการศึกษาดำ เราอาจพอจะทราบว่า การศึกษาระดับใดสูงหรือต่ำ แต่ที่เราไม่ทราบก็คือการศึกษาในระดับใดจึงจะทำให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และจะนำมาซึ่งเสถียรภาพของระบอบการปกครองได้

3. สามารถทำให้เข้าใจได้ง่ายโดยใช้ลักษณะของตาราง ตัวเลขทางสถิติมาช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ และลักษณะของทฤษฎีมักจะมีกระจัดรัดและสามารถปรับใช้กับ

ปรากฏการณ์ทั่ว ๆ ไปได้เป็นอย่างดี เช่น จากการค้นพบว่าเสถียรภาพทางการเมืองแปรผันโดยตรงกับระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้เราเข้าใจได้ทันทีว่าสังคมที่ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำมักจะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยกว่าในสังคมที่ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูง

ลักษณะที่สำคัญของการวิเคราะห์เชิงพฤติกรรม

1. เป็นการวิเคราะห์ที่ต้องอาศัยการค้นคว้าวิจัย (Research Methodology) กล่าวคือ จะต้องเป็นระบบ (Systematic) มีการตั้งข้อสมมติฐานหาข้อมูลมาพิสูจน์ข้อสมมติฐานนั้น ๆ และจะต้องมีวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ (Empirical Method) ด้วย

2. ไม่ถือว่าสถาบันเป็นหน่วยพื้นฐานในการวิเคราะห์ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า นักพฤติกรรมศาสตร์จะไม่ให้ความสำคัญกับสถาบันเสียทีเดียว แต่มองว่าการศึกษารัฐศาสตร์ไม่ควรไปจำกัดอยู่แค่สถาบันที่เป็นทางการแบบเก่า ๆ พวกนี้มองการเมืองในลักษณะที่เปิดกว้าง เช่น มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการแย่งสรรสิ่งที่คุณค่าอันได้แก่ อำนาจ ความมั่งคั่ง ชื่อเสียง ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งถ้าใช้สถาบันที่เป็นทางการ เช่น รัฐสภา พรรคการเมืองเป็นหลัก การวิเคราะห์อาจไม่สามารถครอบคลุมเนื้อหาสาระ ตลอดจนปรากฏการณ์ เช่น การจลาจล การปฏิวัติ การทำรัฐประหารได้

3. เชื่อในการวิเคราะห์เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) กล่าวคือ เชื่อว่าสังคมศาสตร์มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ที่แยกออกมาเป็นวิชาต่าง ๆ เช่น รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา และประวัติศาสตร์นั้นเป็นไปเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ปัญหาเท่านั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงบทบาทหลัก ๆ หรือพฤติกรรมด้านหนึ่ง ๆ ของมนุษย์เป็นเกณฑ์

4. มีการบัญญัติศัพท์ใหม่ ๆ และนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มาใช้อย่างกว้างขวาง

ในการนำเอาแนวการวิเคราะห์เชิงพฤติกรรมมาพิจารณาการพัฒนาการเมืองอาจจะสรุปได้ดังนี้

ปัญหาในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์แบบนี้นอกจากจะสนใจที่จะศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม (Socio-Economic Status) กับพฤติกรรมทางการเมืองใด ๆ ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแล้ว ยังสนใจในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง¹² อิทธิพลของกลุ่มทางการเมืองและกลุ่มทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองอีกด้วย

หน่วยในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์แบบนี้มักจะกำหนดหน่วยในการศึกษาขนาดเล็ก เช่น นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง หรือบุคคล เช่น ผู้นำทางการเมือง หัวหน้าพรรค เป็นต้น

ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ มักจะศึกษาทัศนคติ ความต้องการ ซึ่งวิเคราะห์จาก

1. ตัวแปรอิสระ เช่น ชนชั้น เพศ ระดับการศึกษา ฯลฯ
2. ตัวแปรตาม เช่น การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แนวโน้มทางการเมือง (ประชาธิปไตย, เผด็จการ) ฯลฯ

วิธีการวิเคราะห์ มักจะใช้วิธีการทางการวิจัยแบบวิทยาศาสตร์ คือมีการตั้งข้อสมมติฐานหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล แจกแจงและแยกแยะข้อมูลพิสูจน์สมมติฐาน ซึ่งในการนี้จำเป็นต้องใช้การคำนวณทางคณิตศาสตร์ มีสูตรต่าง ๆ รวมทั้งตารางเข้าช่วยในการวิเคราะห์ ปัจจุบันเทคนิคของการวิเคราะห์ได้ก้าวมาถึงการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แล้ว

ง. แนวการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคม (Social Process)

แนวการวิเคราะห์แบบนี้พยายามที่จะเชื่อมโยงพฤติกรรมของกระบวนการทางการเมืองกับกระบวนการทางสังคมเข้าด้วยกัน โดยพิจารณาจากตัวแปรต่าง ๆ เช่น Daniel Lerner ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสารมวลชนดังเช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์กับการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย¹³ และต่อมา Karl Deutsch ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เรียกว่า Social Mobilization กับการพัฒนาทางการเมือง¹⁴ ในความหมายของ Social Mobilization ตามทรรศนะของ Deutsch นั้น ถือว่าเป็นกระบวนการที่จะช่วยผลักดันให้มนุษย์หลุดพ้นจากโชครวนของชนบทรอบมณฑลประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนความงมงายอยู่ในความคิดและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ให้หันมายอมรับในวิถีชีวิตแบบใหม่ โดย Deutsch ได้กำหนดตัวชี้ (Indicators) ของกระบวนการ Social Mobilization ไว้ 7 ประการคือ

1. จำนวนคนที่รับเอาความเป็นทันสมัย เช่น มีความเป็นอยู่ที่ทันสมัย ใช้เครื่องจักร ฯลฯ
2. จำนวนคนที่สัมผัสสื่อสารมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น
3. จำนวนคนที่เปลี่ยนที่อยู่อาศัย ซึ่งมีการตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการเปลี่ยนไปสู่สภาพที่ดีกว่าเก่า
4. การขยายตัวของสังคมเมือง
5. จำนวนคนที่เปลี่ยนอาชีพจากกสิกรรมไปเป็นอาชีพอื่น ๆ เช่น การค้าขายบริการ และการอุตสาหกรรม

6. จำนวนคนที่รู้หนังสือ

7. รายได้เฉลี่ยต่อหัว

ทั้งนี้ Deutsch ได้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการนี้สร้างผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองในหลายสถาน กล่าวคือ

1. **บุคคล** กระบวนการนี้จะยังผลให้บุคคลหรือประชาชนจำนวนมากละทิ้งแบบแผนของการดำเนินชีวิตแบบเก่า ๆ หันมาดำเนินวิถีชีวิตแบบใหม่ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ความรู้สึกที่ว่าการเมืองเป็นเรื่องที่พวกตนจะต้องเข้ายุ่งเกี่ยว หรือการเมืองเป็นวิถีชีวิตจะนำมาซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะหรือรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น อาจจะอยู่ในรูปของการไปลงคะแนนเสียงเลือกสมาชิกพรรคที่มีนโยบายอันเป็นที่พึงปรารถนาของตน การเดินขบวน การนัดหยุดงาน หรือการลอบบี เป็นต้น

2. **สถาบันการเมือง** ผลจากกระบวนการ Social Mobilization ซึ่งทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นจะเป็นผลส่งต่อไปให้ระบบการเมืองตลอดจนสถาบันทางการเมืองแบบดั้งเดิมที่ไม่สามารถที่จะสนองตอบต่อความต้องการแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วได้สลายตัวไป สถาบันทางการเมืองแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าจะเข้ามาแทนที่

3. **ผู้นำทางการเมือง** กระบวนการนี้นอกจากจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลงสถาบันทางการเมืองแล้วยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำอีกด้วย กล่าวคือ ผู้นำแบบเก่า ๆ เช่น หัวหน้าเผ่า ขุนนาง หรือผู้นำท้องถิ่นค้อย ๆ หดความเชื่อถือไปเพราะไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการประกันสังคม ฯลฯ ได้

เราจะพบได้ว่าแนวการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมนี้มีส่วนคืออยู่ที่ มันสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งกับการเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งได้ นั่นคือเป้าหมายของการวิเคราะห์แบบนี้อยู่ที่การเปลี่ยนแปลงนั่นเอง

ส่วนข้อจำกัดของแนวการวิเคราะห์แบบนี้ เราอาจสรุปได้ 3 ประการคือ

1. ตัวแปรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์มักจะเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับระดับของการพัฒนา มากกว่าที่จะเป็นตัวแปรเกี่ยวกับอัตราเร่งของการพัฒนา ทั้งนี้เพราะหาได้ง่ายกว่า เช่น ตัวแปรเรื่องระดับการอ่านออกเขียนได้ของประชาชนของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันย่อมหาได้ง่ายกว่าตัวแปรของปีก่อน ๆ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย จึงทำให้การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรจากช่วงเวลาหนึ่งถึงอีกช่วงเวลาหนึ่งจึงเป็นไปได้ยาก และนอกจากนี้การวิเคราะห์

แบบนี้ใช้สังคมชาติหรือรัฐเป็นหน่วยศึกษา ซึ่งนับได้ว่าใหญ่โตและซับซ้อนมาก ฉะนั้นในการวิเคราะห์บางอย่างจึงไม่อาจนำมาซึ่งข้อสรุปที่ถูกต้องนัก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทางสังคมเศรษฐกิจ และประชากรกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองซึ่งเป็นตัวแปรตามนั้นโดยปกติจะเป็นผลมาจากความพยายามของมนุษย์ซึ่งต้องการที่จะให้เกิดขึ้น ดังนั้นสมมติว่าเราต้องการที่จะอธิบายว่าการไปออกเสียงลงคะแนนหรือการมีรัฐประหารเกิดขึ้นบ่อยครั้งมีความสัมพันธ์กับอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจ การขึ้นลงของระดับราคาสินค้า หรือระดับการอ่านออกเขียนได้มากน้อยแค่ไหน เราจะหาคำตอบได้ก็โดยดูที่การเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคคลเป็นเกณฑ์ นั่นคือเราไม่สามารถได้คำตอบจากความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยตรง

3. การวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรมทางการเมือง ผู้นำทางการเมือง สถาบันทางการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างยิ่ง

จ. แนวการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative History)¹⁵

แนวการวิเคราะห์แบบนี้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากแนวการวิเคราะห์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว นั่นคือไม่ได้เริ่มที่ทฤษฎีหรือให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยการตั้งข้อสมมติฐานในลักษณะต่าง ๆ แต่แนวการวิเคราะห์แบบนี้ให้ความสนใจกับการเปรียบเทียบวิวัฒนาการของสังคมตั้งแต่สองสังคมขึ้นไป นักวิชาการที่ใช้แนววิเคราะห์แบบนี้ได้แก่ C.E Black, S.N. Eisenstadt, Dankwart Rustow, Seymour Martin Lipset, Barrington Moore, Jr., Reinhard Bendix, S. Huntington, Lucian Pye และสมาชิกของคณะกรรมการการเมืองเปรียบเทียบของสภาวิจัยทางสังคมศาสตร์อเมริกา เป็นต้น

ผลงานของพวกนี้มีลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ มีการหาข้อมูลมาสนับสนุนเป็นที่น่าเชื่อถือได้ แต่ลักษณะของการนำข้อมูลมาใช้ไม่ได้ใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์มากนัก ซึ่งผิดกับนักวิเคราะห์เชิงพฤติกรรม ส่วนปัจจัยที่พวกนี้ให้ความสนใจมากที่สุดก็คือปัจจัยที่นักวิเคราะห์กระบวนการทางสังคมเพิกเฉยไม่ให้ความสนใจ อันได้แก่ปัจจัยเรื่อง สถาบัน วัฒนธรรม และผู้นำ ตลอดจนรูปแบบต่าง ๆ ของการพัฒนาทางการเมือง เช่น Moore ได้แบ่งกระบวนการที่จะนำบ้านเมืองไปสู่ความเป็นทันสมัยได้เป็น 3 รูปแบบคือ การปฏิวัติประชาธิปไตย โดยนายทุนและชนชั้นกลาง อย่างในอังกฤษและอเมริกา การเปลี่ยนแปลงโดยชนชั้นสูง เช่น ในเยอรมันและญี่ปุ่น และการเปลี่ยนแปลงขบวนการชาวยุโรปอย่างในรัสเซีย และจีน¹⁶

ส่วน Black ได้แบ่งขั้นของการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นทันสมัยออกเป็น 4 ขั้น ซึ่งทุกสังคมจะต้องวิวัฒนาการไปตามขั้นต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

1. การประสพกับสิ่งทำลายจากความเป็นทันสมัย
2. ผู้นำที่มีความเป็นทันสมัยฉีกกำลังเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3. มีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและสังคมจากสังคมชาวไร่ชาวนาแบบชนบท เป็นสังคมอุตสาหกรรมเมืองขึ้นมา
4. บุรณภาพแห่งสังคมซึ่งจะเกี่ยวกับการจัดระเบียบโครงสร้างทางสังคมใหม่เพื่อให้รับกับความเป็นทันสมัย

นอกจากนี้ Black ยังได้ระบุมাত্রการ 5 อย่างในการแบ่งชนิดของสังคมตาม ฐานะที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับขั้นการพัฒนาเหล่านี้ และยังได้แบ่งสังคมปัจจุบันออกเป็น 7 กลุ่ม ตามรูปแบบของความเป็นทันสมัยทางการเมืองอีกด้วย¹⁷

สำหรับ Huntington นั้น ผลงานที่มีชื่อเสียงคือ Political Order in Changing Societies¹⁸ ซึ่ง Huntington ให้ความสำคัญกับสถาบันทางการเมืองมาก โดยเขาได้ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่เป็นทันสมัยกับสังคมที่พัฒนาแล้วนั้นแตกต่างกันที่สถาบัน กล่าวคือ สังคมที่เป็นทันสมัยอาจมีโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่หลายหลากและสลับซับซ้อนสูง มีอำนาจทางการเมืองที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป โดยมีเหตุมีผล เป็นอำนาจทางการเมืองแห่งรัฐ มีกฎหมายที่บังคับใช้หรือให้ความเสมอภาคกับบุคคลทุกคนในสังคมและมีการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับสูง กระบวนการนี้จะมีผลให้แรงกดดันหรือความตึงเครียดอันเนื่องมาจากการที่ประชาชนเรียกร้องจะเพิ่มมากขึ้น ในการที่สังคมจะอยู่รอดต่อไปได้จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองโดยการปรับปรุงให้สถาบันทางการเมืองมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสนองตอบต่อข้อเรียกร้องที่เพิ่มขึ้นให้ได้

จึงอาจกล่าวได้ว่า เสถียรภาพทางการเมืองขึ้นอยู่กับสัดส่วนระหว่างประสิทธิภาพของสถาบันทางการเมือง (Political Institutionalization) กับอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) นั้นเอง

อาจกล่าวได้ว่า แนวการศึกษาแบบประวัติศาสตร์เปรียบเทียบนี้เริ่มศึกษาที่วิวัฒนาการของสังคม พยายามที่จะจัดแบ่งวิวัฒนาการนี้ออกเป็นแบบแผนต่าง ๆ แล้วสร้างข้อสมมติฐานว่าความแตกต่างกันในแต่ละแบบแผนนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยตัวใดบ้าง แนวการศึกษาแบบนี้จึงให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์มากกว่าการคิดค้นระบบทฤษฎีที่เป็นนามธรรม หรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยการคำนวณเชิงปริมาณ ด้วยเหตุนี้ผลสรุปต่าง ๆ ของแนวการวิเคราะห์

แบบนี้จึงมักจะต้องมีการอธิบายกันเป็นตัวอักษร ซึ่งง่ายที่คนโดยทั่วไปจะเข้าใจว่าการอธิบายโดยใช้ตัวเลขทางคณิตศาสตร์ที่ค่อนข้างจะสลับซับซ้อน

บทสรุป

การศึกษาการพัฒนาการเมือง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบนี้เป็นความพยายามของนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ที่ต้องการจะเข้าใจปัญหาและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนา ด้วยเหตุนี้นักวิชาการจึงจำเป็นต้องวางกรอบและแนวการศึกษาวิเคราะห์ของตน เพื่อว่าจะช่วยให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาสามารถที่จะแจ่มแจ้ง แยกแยะ และใช้ประโยชน์โดยสนองต่อเป้าหมายประสงค์ของการค้นคว้าได้อย่างดีและเป็นระบบยิ่งขึ้น

แนวการวิเคราะห์แต่ละแนวก็จะมีข้อสมมติฐานเบื้องต้น กรอบและกระบวนการในการศึกษาแตกต่างกันไป การศึกษาแนวการวิเคราะห์ต่าง ๆ เหล่านี้ใช้ว่าจะกระทำเพื่อที่จะมุ่งหาแนวสากลที่สามารถใช้ได้กับทุกกาลและเทศะ แต่เพื่อที่จะให้ทราบอย่างหยาบ ๆ ว่า แต่ละแนวมีแนวคิดอย่างไร นอกจากนี้ เราจะพบว่าแนวการวิเคราะห์แต่ละแนวต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียในตัวของมันเอง ฉะนั้นในการนำเอาแนวการวิเคราะห์ใด ๆ มาเป็นกรอบในการศึกษา จึงต้องพึงสังวรในข้อจำกัดเหล่านั้นด้วย

เชิงอรรถ

¹G.Almond and G.B. Powell, Jr., **Comparative Politics: A Developmental Approach**, (Boston: Little, Brown and Co., 1966), p. 5.

²James A. Bill และ Robert Hardgrave, Jr., “Comparative Politics: The Quest for Theory,” แปลโดย เสนอ จันทรา ใน **รัฐศาสตร์ 21: ขอบเขตและแนวทางในการศึกษาวิชารัฐศาสตร์**, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521) หน้า 117.

³โปรดดูรายละเอียดใน David Easton, **A Framework For Political Analysis**, (N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1965), ลิขิต วีระเวคิน, **แนวทางการศึกษาการเมืองของสำนักพฤติกรรมศาสตร์, รัฐศาสตร์: สถานภาพและพัฒนาการ**, (สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2521) หน้า 254-277, และ พ.อ.บรรจบ อิศกุลย์, ชัยชนะ พیمانแมน, **การเมืองเปรียบเทียบ (ไทยวัฒนาพานิช, 2520) หน้า 93-107.**

⁴Ibid., Easton, p. 112.

⁵โปรดพิจารณาในรายละเอียดใน Op.cit., Almond and Powell, **Comparative Politics: A developmental approach**, James C. Charlesworth, ed., **Contemporary Political Analysis**, (N.Y.: The Free Press, 1967), pp. 72-107 และ อนุสรณ์ ลิมมณี, **การวิเคราะห์ระบบ**, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง), หน้า 29-44

⁶Robert T. Holt, “A Proposed Structural - Functional Framework,” in **Contemporary Political Analysis**, edited by James C. Charlesworth, (N.Y.: The Free Press, 1967), pp. 86-107.

⁷Op.cit., Almond Powell, pp. 28-30.

⁸Ibid., pp. 149-158.

⁹เป็นที่น่าสังเกตว่า Almond และ Powell จัด Communication นี้ ไว้ในหน้าที่ของกระบวนการแปรรูป (Conversion Processes) ในผลงานชิ้นแรก ๆ ดู Ibid., p. 29. แต่ต่อมาทั้งสองจัด Communication ไว้ในหน้าที่ในการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบในผลงานชิ้นหลัง ๆ ดู **Comparative Politics Today: A World View**, (Boston: Little, Brown and Co., 1980), pp. 9-10.

¹⁰Ibid., p. 8.

¹¹โปรดพิจารณา D.R. Bowen, **Political Behavior of the American Public**, (Ohio: C.H. Merrill, 1968), pp. 4-5 และ **รัฐศาสตร์: สถานภาพและพัฒนาการ**, Op.cit., pp. 243-249.

¹²โปรดพิจารณา สุจิต บุญบงการ, “นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย,” ใน **วรรณไวทยากร, ฉบับรัฐศาสตร์, (โครงการตำราฯ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514),** หน้า 1-31 และทีนพันธ์ุ นาคะตะ, **The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students,** (สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2518)

¹³โปรดพิจารณา D. Lerner, **The Passing of Traditional Society,** (N.Y.: Free Press, 1958)

¹⁴โปรดพิจารณา K. Deutsch, “Social Mobilization and Political Development” in Finkle and Gable, **Political Development and Social Change,** (N.Y.: John Wileys and Sons, 1978) pp. 384-405.

¹⁵โปรดพิจารณา S. Huntington, “The Change to Change: Modernization, Development, and Politics,” in C.E. Black, ed., **Comparative Modernization,** (N.Y.: The Free Press, 1976), pp. 50-53 และ สุจิต บุญบงการ, “การพัฒนาทางการเมือง” ใน **รัฐศาสตร์: สถานภาพและพัฒนาการ, Op.cit.,** pp. 181-184.

¹⁶โปรดพิจารณา, Barrington Moore, Jr., **Social Origins of Dictatorship and Democracy,** (Boston: Beacon Press, 1966)

¹⁷โปรดพิจารณา C.E. Black, **The Dynamics of Modernization,** (N.Y.: Harper and Row, 1966)

¹⁸S. Huntington, **Political Order in Changing Societies,** (New Haven: Yale University Press, 1968)

กิจกรรมบทที่ 1

ศัพท์สำคัญ

System, Political System

Input

Output

Political Authorities

Political Regime

Political Community

Demand

Support

Feedback

Political Structure

Function

Pattern Maintenance

Goal Attainment

Adaptation

Integration

Capabilities

Regulation

Extraction

Distribution

Interest Articulation

Interest Aggregation

Policy Making

Policy Application

Policy Adjudication

คำถามท้ายบท

1. การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) หมายถึงอะไร
2. องค์ประกอบที่สำคัญของระบบการเมืองหนึ่ง ๆ มีอะไรบ้าง
3. ท่านเข้าใจในปัจจัยนำเข้า (Input) ว่าอย่างไรและจะมีผลกระทบต่อระบบการเมืองอย่างไรบ้าง
4. เหตุใดระบบการเมืองจึงจำเป็นต้องมี Output
5. กระบวนการ Feedback มีความสำคัญต่อระบบการเมืองอย่างไร
6. ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า การวิเคราะห์ระบบนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงอนุรักษ์ จงอภิปราย
7. Almond กับ Powell ได้แบ่งหน้าที่หรือกิจกรรมของโครงสร้างของระบบการเมืองที่สำคัญ ๆ ออกได้เป็นกี่ลักษณะ แต่ละลักษณะจะมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของระบบอย่างไร
8. กระบวนการ Social Mobilization มีผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองอย่างไร
9. ข้อจำกัดของการวิเคราะห์กระบวนการทางสังคม มีอะไรบ้าง จงอภิปราย
10. จงกล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์เปรียบเทียบมาพอสังเขป